

Digitaal archiveren bij Erfgoed Leiden

Ervaringen uit de praktijk: Ruimtelijke plannen in het e-depot

Net als alle archiefinstellingen in Nederland staat Erfgoed Leiden en Omstreken (Erfgoed Leiden) voor een behoorlijke opgave. Hoe bewaar je digitale archieven en hoe maak je bijvoorbeeld bouwdoSSIERS of ruimtelijke plannen digitaal toegankelijk? Jeroen Jonkers had een boeiend gesprek met drie mensen die van dichtbij betrokken zijn bij het e-depot: Marita Langerak, Jim Middendorp en Relinde Reuvekamp.

Tekst Jeroen Jonkers

Marita Langerak is projectleider ‘Opzetten e-depot Erfgoed Leiden en Omstreken’ en Jim Middendorp is beleidsmedewerker informatiebeheer bij HLTsamen (de ambtelijke fusie-organisatie van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen). Relinde Reuvekamp is sinds 2017 adviseur digitale archieven bij Erfgoed Leiden en Omstreken. Zij adviseert de aangesloten overheidsorganisaties en begeleidt hen bij de voorbereidingen om digitale archieven over te brengen en duurzaam te kunnen bewaren.

Je moet durven proberen

In verband met de toenemende digitalisering heeft Erfgoed Leiden de komst van digitale archieven voorbereid. Al voor 2016 zette Erfgoed Leiden de eerste stappen om aan de slag te kunnen gaan met een e-depot, als een digitale

Waarom ruimtelijke plannen?

Het is wettelijk verplicht dat ruimtelijke plannen langdurig bewaard worden en uiteindelijk overgebracht worden naar de archiefbewaarplaats. Ruimtelijke plannen zijn openbaar en moeten raadpleegbaar zijn voor burgers en bedrijven. Een burger kan een ruimtelijk plan opvragen bij de gemeenten en, ter plaatse, inzien.

Sinds 2010 zijn alle ruimtelijke plannen *digital born*. Totdat de nieuwe Omgevingswet van kracht is, voldoen alle ruimtelijke plannen in Nederland aan dezelfde technische en inhoudelijke standaarden.

Ruimtelijke plannen bestaan uit meerdere bestanden en bestandsformaten. Alleen in samenhang hebben de bestanden betekenis. Met een standaard of met *mapping*-afspraken kunnen alle ruimtelijke plannen in Nederland op een eenduidige manier gearchieveerd worden.

Ook als de nieuwe Omgevingswet van kracht wordt, blijft archiveren van ruimtelijke plannen relevant.

van de ruimtelijke plannen tot en met de archivering – in het e-depot digitaal ingericht kon worden, met behoud van metadata.’

‘Het initiatief kwam vanuit onze organisatie; vanuit Ruimtelijke Ontwikkeling en Team Informatiebeheer’, vertelt Jim Middendorp. ‘Gemeenten zijn verplicht de vigerende ruimtelijke plannen openbaar te maken via de landelijke website www.ruimtelijkeplannen.nl. Maar voor het archiveren van “oude” ruimtelijke plannen is geen landelijke voorziening; elke gemeente is zélf verantwoordelijk voor de archivering van ruimtelijke plannen. Dat kan op verschillende manieren. Het e-depot is een van de oplossingen. HLTsamen (ambtelijke fusie van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen) wilde weten of het e-depot van Erfgoed Leiden functionaliteit biedt om digitale ruimtelijke bestanden zonder informatieverlies te bewaren. Erfgoed Leiden

Elke gemeente is zélf verantwoordelijk voor de archivering van ruimtelijke plannen

archiefbewaarplaats. In 2017 werd getest met de gedigitaliseerde bouwdoSSIERS van de gemeente Leiden. ‘In 2018 startten we de “Ketentest ruimtelijke plannen”’, zegt Marita Langerak. ‘We wilden testen of de gehele informatieketen van ruimtelijke plannen – dat wil zeggen: van creatie

Erfgoed Leiden was van plan zich via het Noord-Hollands Archief aan te sluiten bij de landelijke infrastructuur voor digitaal duurzaam archiveren; het e-depot van het Nationaal Archief. Samen met de gemeente Leiden deden het Noord-Hollands Archief en Erfgoed Leiden ervaring op met het archiveren van gedigitaliseerde bouwdoSSIERS. Maar toen duidelijk werd dat uitsluitend de Regionale Historische Centra gebruik mogen maken van de landelijke e-depotvoorziening, werd gezocht naar een alternatief. Na een marktconsultatie en een aanbesteding tekende Erfgoed Leiden in januari 2019 een overeenkomst voor een SaaS e-depotvoorziening.

was meteen enthousiast. En ook onze huidige softwareleverancier Roxit zegde direct medewerking toe.’

Successen en verbeterpunten

Uit de ketentest bleek dat de ruimtelijke plannen bewaard kunnen worden in het e-depot. Ruimtelijke plannen bevatten een specifieke metadataset, conform de landelijke RO Standaarden. Het planproces in de ruimtelijke ordening is volledig digitaal. Om uitwisseling van bestanden mogelijk te maken, zijn afspraken gemaakt: RO Standaarden.

Iedereen die ruimtelijke plannen maakt, is verplicht deze standaarden toe te passen. De mapping van deze metadatasets naar het Toepassingsprofiel Metadatering Lokale Overheid (TMLO) is tijdens de ketentest haalbaar gebleken. Op basis van de TMLO-mapping is in samenwerking met Roxit een TopX-bestand opgesteld.

Over het algemeen denkt de overheid nog te veel in termen van papier en fysieke opslag

‘Maar er zijn ook verbeterpunten’, aldus Relinde Reuvekamp. ‘Zo konden de geo-coördinaten nog niet opgenomen worden in TopX, de machine leesbare vorm van het TMLO. TopX was namelijk nog niet aangepast aan de nieuwste versie van het TMLO, waarin geo-coördinaten in een apart veld konden worden meegegeven.

Inmiddels is de aanpak om, indien relevant, naast het

Erfgoed Leiden en Omstreken

Erfgoed Leiden en Omstreken is kennis- en adviescentrum over erfgoed. De combinatie van de erfgoeddisciplines – monumenten, archeologie en archieven – onder één dak maakt advies, onderzoek en het delen van kennis effectiever en completer.

Er worden erfgoeddiensten uitgevoerd voor onder meer de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Noordwijk, Katwijk, Kaag en Braassem, Nieuwkoop, Teylingen, Lisse, Hillegom en Zoeterwoude. Daarnaast worden ook diensten uitgevoerd voor gemeenschappelijke regelingen, onder andere HLTsamen, Servicepunt71, RDOG Hollands Midden, Veiligheidsregio Hollands Midden en de Omgevingsdienst West-Holland.

Erfgoed Leiden en Omstreken beheert circa zestien strekkende kilometer archieven en collecties. Van oudsher is het doel om een collectie op te bouwen die de historie van deze regio zo goed mogelijk weerspiegelt en onderzoek naar allerlei aspecten van de samenleving mogelijk maakt.

De 55 medewerkers van Erfgoed Leiden en Omstreken willen mensen, van jong tot oud, activeren om hun geschiedenis te ontdekken en te beleven. ‘We willen de verhalen over de geschiedenis van de Leidse regio vertellen.’ Kijk voor meer info: www.erfgoedleiden.nl.

Jeroen Jonkers

hoofdredacteur Od

De ontwikkeling van ToPX en het TMLO

Aanvulling van het Nationaal Archief

ToPX is een uitwisselingsformaat dat mede op basis van TMLO en het Toepassingsprofiel Metagegevens Rijksoverheid is ontwikkeld. Een van de uitgangspunten daarbij was dat ToPX volgend zou zijn op beide toepassingsprofielen. Dat betekent dat ToPX aangepast wordt op het moment dat een nieuwe versie van TMLO wordt vastgesteld. TMLO wordt doorontwikkeld en heeft tot nu toe twee conceptversies opgeleverd (1.2 en 1.3). Omdat dit conceptversies zonder verdere status zijn, is ToPX om deze reden dan ook niet aangepast.

De doorontwikkeling van TMLO omvat twee delen: het informatiemodel en een koppelvakspecificatie. Het informatiemodel specificeert een kernset van metagegevens voor duurzame toegankelijkheid van informatie. Dit toepassingsgebied wordt sterker benadrukt, net zoals het besef dat andere metagegevens voor andere doeleinden worden vastgelegd, buiten TMLO om.

Aan de koppelvakspecificatie wordt sinds begin 2019 gewerkt. Een uitgangspunt voor de koppelvakspecificatie is dat het mogelijk moet zijn om ook metagegevens uit te wisselen, anders dan gespecificeerd in TMLO. Deze metagegevens moeten dan wel elders gespecificeerd zijn, bijvoorbeeld in het toepassingsprofiel op ISO 19115 (Geografie). Hiermee moet het in de toekomst dus veel eenvoudiger worden om geodata conform die specificatie in een e-depot op te nemen en aan te bieden aan gebruikers. De redactiegroep die werkt aan de koppelvakspecificatie neemt hierbij ToPX en de voorwaarden export van het Nationaal Archief als basis.

Het proces van doorontwikkeling wordt in een latere editie van *Od* uitgebreider beschreven.

TMLO aanvullende metadatastandaarden te gebruiken. Het TMLO kan immers niet allesomvattend zijn. Voor geografische gegevens kan bijvoorbeeld een landelijke standaard gebruikt worden die door Geonovum wordt beheerd.

Het zou helpen als de standaardisatieraad van het Nationaal Archief het TMLO snel vaststelt, zodat ook ToPX aangepast kan gaan worden. Dan kunnen gemeenten en leveranciers ermee aan de slag.

‘We hebben ook getest of ambtenaren en geïnteresseerden de ruimtelijke plannen vanuit het e-depot kunnen raadplegen’, vertelt Marita Langerak. ‘Dat was in eerste instantie nog niet gelukt. Nu hebben we nieuwe raadpleegmogelijkheden en testen we hoe we die zo gebruiksvriendelijk mogelijk kunnen inrichten. Een ambtenaar zoekt bijvoorbeeld op een andere manier dan een burger. We verwachten in de tweede helft van 2019 de resultaten te laten zien.’

Stimuleer nieuwe initiatieven

Volgens Jim Middendorp voelen de meeste overheidsorganisaties steeds meer de urgentie om zich voor te be-

reiden op de overbrenging van digitale bestanden naar een archiefinstelling. ‘Over het algemeen denkt de overheid nog te veel in termen van papier en fysieke opslag. Erfgoed Leiden stimuleert nieuwe initiatieven. Het archiveren van ruimtelijke plannen is niet het meest omvangrijk; een zaakstelsel is veel omvangrijker. Maar deze plannen zijn erg complex en ik dacht: als Erfgoed Leiden dit kan, dan heb ik er alle vertrouwen in dat ze de rest ook kunnen! Gelukkig waren de vakspecialisten ook erg enthousiast. Er is goed met elkaar samengewerkt om het gezamenlijke doel van overbrenging te realiseren’, blikt Jim terug.

Meer lezen over de pilot ruimtelijke bestanden in het e-depot? Lees het volledige evaluatierapport op <https://www.erfgoedleiden.nl/nieuws/940-pilot-digitaal-archiveren-van-bestemmingsplannen-succesvol>. ●

Zie ook www.od-online.nl